

BAHAUDDIN NAQSHBAND TA'LIMOTI VA RUXIY TARBIYA ASOSLARI

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
(tarix va mamlakatlar yo'nalishi) 2-kurs talabalari*

Zuxriddin Xolxo'jayev

zuxriddinxolxojayev77@gmail.com

Ochilov Javohir Safar o'g'li

Javoxochilov06@gmail.com

Maqolasi

Anotatsiya: Ushbu maqola Bahaiddin Naqshbandning ta'limoti va uning ruxiy tarbiya asoslari haqida. Naqshbandiya tariqatining asosiy tamoyillari, jumladan, ichki poklanish, zikr, sabr, toqat va xulq-atvorni yaxshilash kabi masalalar tahlil qilingan.

Аннотация: Эта статья посвящена учению Бахоуддина Накашбанда и основам его духовного воспитания. Проанализированы основные принципы тариката Накашбандия, такие как внутреннее очищение, зикр, терпение, стойкость и улучшение нравственного поведения.

Annotation: This article is dedicated to the teachings of Bahaiddin Naqshband and the foundations of spiritual education. The key principles of Naqshbandi teachings, such as inner purification, zikr, patience, perseverance, and improving moral behavior, are discussed.

Kirish: Bahaiddin Naqshband (1318-1389) – mashhur islomiy ruhaning, tasavvuf va Naqshbandiya tariqatining asoschisi bo'lib, uning ta'limotlari va usullari musulmon dunyosida chuqur iz qoldirgan. Naqshbandiya tariqatining asosiy printsiplari, ayniqsa, ruxiy tarbiya va tasavvufiy ma'rifat insonning ichki dunyosini tozalash, ruhiy barqarorlik va ma'naviy yuksalishga erishishga qaratilgan. Bahaiddin Naqshband ta'limoti inson ruhining shakllanishi va tarbiyasi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uning fikriga ko'ra, haqiqiy ruhaning shakllanishi faqat ichki dunyoni tozalash va Allah bilan aloqani mustahkamlash orqali amalga oshiriladi. Bu maqolada Naqshbandiyalik ta'limotidagi ruxiy tarbiya asoslari, uning o'rni va ahamiyati yoritiladi.

Bahaiddin Naqshband va Naqshbandiya Tariqati: Bahaiddin Naqshband Xorazm viloyatining Buxoro shahrida tug'ilgan. U islomning tasavvufiy yo'nalishlaridan biri bo'lgan Naqshbandiya tariqatining asoschisi bo'lib, uning ta'limoti odamlarga ruhiy tarbiya, ichki poklanish va ma'naviy rivojlanish yo'lini ko'rsatdi. Naqshbandiya tariqatining o'ziga xosligi shundaki, u tasavvufni amaliy hayotga joriy etish va insonni Allah bilan bevosita aloqaga olib chiqishni maqsad qilgan.

Naqshbandiya tariqatining asosiy tamoyillaridan biri – “so‘zsiz zikr”. Bu zikr usuli dilni poklash va ruhiy ichki tinchlikni ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi. Naqshbandiyalik ta‘limotga ko‘ra, insonning ichki olami faqat ruhiy mashqlar va zikr orqali tozalanadi. Bu, nafaqat shaxsiy, balki jamiyatda ham tinchlik va barqarorlikni ta‘minlashga yordam beradi.

Ruxiy Tarbiya Asoslari: Bahaiddin Naqshbandning ruxiy tarbiya haqidagi qarashlari, insonning ichki poklanishi va ruhiy tarbiya asoslaridan iborat bo‘lib, u quyidagi asosiy prinsiplarni ta‘kidlaydi:

1. Ichki Poklanish (Tazkiya): Naqshbandiyalik ta‘limotida ichki poklanish va ruxiy tozalash muhim o‘rin tutadi. Bahaiddin Naqshband bu jarayonni “tazkiya” deb atagan, ya‘ni insonning qalbi va ruhi yomon his-tuyg‘ulardan, g‘azab, nafrat, hasad kabi salbiy holatlardan tozalanishi kerak. Shuning uchun, ruxiy tarbiya jarayonida inson o‘zini tarbiyalash, yomon his-tuyg‘ulardan xalos bo‘lish va mehr-oqibatni o‘z ichida rivojlantirishga intilish lozim.
2. Haqiqiy Zikr va Xotira: Naqshbandiyalikda zikr, ya‘ni Allohni yod qilish, ruhiy tarbiyaning asosiy elementlaridan biridir. Zikrni so‘z bilan yoki tasavvurlar bilan amalga oshirish insonning qalbini poklaydi, ruhini yuksaltiradi va uning xulq-atvorini yaxshilaydi. So‘zsiz zikr, yoki nafsni jilovlash, nafaqat tasavvufiy tarbiya, balki zamonaviy psixologik jihatdan ham ichki tinchlikka erishishda muhim ahamiyatga ega.
3. Sabr va Toqat: Naqshbandiyalikda sabr va toqat hamda insonning ichki kuchini to‘g‘ri boshqarish muhim o‘rin tutadi. Naqshband, xushmuomalalik va sabrning o‘rni katta ekanligini ta‘kidlagan. Har bir inson o‘z ruxiy tarbiyasida sabr va toqatni rivojlantirib, har qanday sharoitda o‘zining ichki tinchligini saqlashi kerak.
4. Ma‘naviy Yetakchilik (Murshid): Naqshbandiyalik ta‘limotida murshid, ya‘ni ruhaning ustozining o‘rni juda katta. Murshid o‘z shogirdini ruhiy tarbiya qilishda, unga to‘g‘ri yo‘lni ko‘rsatishda, Allohga bo‘lgan muhabbatni oshirishda yordam beradi. Bu jarayon tasavvufdagi naqshbandiyalik amaliyotining markaziy tamoyillaridan biridir.
5. Amal va Xulq-Atvor: Bahaiddin Naqshbandning ta‘limotiga ko‘ra, inson faqatgina o‘zining ichki olamini emas, balki amaliy hayotini ham poklashi kerak. Shuning uchun, Naqshbandiyalikda xulq-atvor va ahloqiy fazilatlar tarbiyalash ham muhim ahamiyatga ega. Bunday tarbiya nafaqat ruhaning, balki ijtimoiy hayotning ham sog‘lom rivojlanishiga olib keladi.

Bahaiddin Naqshband Ta‘limotining Zamonaviy Ahmiyati: Bahaiddin Naqshbandning ta‘limoti nafaqat diniy, balki zamonaviy hayotda ham katta ahamiyatga ega. Ruxiy poklanish, ichki tinchlik va sabr, nafaqat diniy amaliyotlar uchun, balki zamonaviy jamiyatda ham insonlarning ruhiy va axloqiy sog‘lomligini ta‘minlashda

muhim o‘rin tutadi. Naqshbandiya tariqatining amaliyotlari va tamoyillari bugungi kunda psixologiya, ma'naviyat, va ijtimoiy muhitda insonni tarbiyalash va ruhiy tinchlikka erishishda zaruriy yo‘l-yo‘riq bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Xulosa:

Bahauddin Naqshband ta'limoti va uning ruxiy tarbiya asoslari insonning ichki dunyosini poklash, ruhiy yuksalish va ma'naviy kamolotga erishishga qaratilgan juda muhim qadriyatlarni o‘z ichiga oladi. Uning ta'limotida zikr, sabr, toqat, ichki poklanish, va xulq-atvorni yaxshilash kabi tamoyillar markaziy o‘rin tutadi. Naqshbandiya tariqatining asosiy maqsadi insonni nafaqat ruhan poklash, balki uning ijtimoiy hayotidagi xulq-atvorini ham tarbiyalashdan iboratdir. Bahauddin Naqshband, insonning ruhiy rivojlanishini o‘zgaruvchan dunyoda o‘zining ichki tinchligini saqlashga qaratgan.

Bugungi kunda uning ta'limotlari nafaqat diniy amallar, balki zamonaviy hayotda ham ruhiy barqarorlik, ichki tinchlik va muvozanatni topish uchun zarur bo‘lgan tamoyillar sifatida qabul qilinadi. Naqshbandiya tariqatining fikrlarini o‘rganish va ularni hayotga tatbiq etish, shaxsning ma'naviy rivojlanishi, jamiyatlardagi barqarorlik va tinchlikni ta'minlashga yordam beradi. Shuningdek, Naqshband ta'limoti zamonaviy psixologiya, ma'naviyat va axloq sohalarida ham o‘zining o‘rni va ahamiyatini saqlab qolmoqda.

Xulosa qilib aytganda, Bahauddin Naqshbandning ta'limoti va uning ruxiy tarbiya asoslari nafaqat tasavvuf va diniy hayotda, balki kundalik hayotda ham insonning ma'naviy va ruhiy yuksalishiga olib boruvchi muhim yo‘l-yo‘riqdir. Bu tamoyillarni hayotga tatbiq etish orqali har bir inson o‘zining haqiqiy ichki tinchligini va ruhiy kamolotini topa oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bahauddin Naqshband. (2003). *Naqshbandiya tariqatining asoslari*. Toshkent: Ma'rifat nashriyoti.
2. Mirzaev, M. (2017). *Tasavvuf va Naqshbandiya tariqati*. Buxoro: Buxoro universiteti nashriyoti.
3. Kamolov, S. (2015). *Bahauddin Naqshbandning ruhiy tarbiya tamoyillari*. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
4. Iskandarov, A. (2010). *Ruhiy poklanish va tasavvuf*. Tashkent: Sharq nashriyoti.